

Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Erken Okuryazarlık: Mevcut Durum Analizi ve İyileştirme Önerileri

Nesime Kübra TERZİOĞLU
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
kubrakeskin@ibu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-2041-5049

Sümeyye ARAS
Van Özel Dokunuş Danışmanlık Merkezi
190124002@ef.ibu.edu.tr
ORCID ID: 0009-0009-8986-7834

Hilal KAPLAN
Sakarya Neviye Özel Eğitim Uygulama Okulu
hilalbeybiroglu95@gmail.com
ORCID ID: 0009-0006-9160-0010

Nurcan SAKARYA
Şırnak Rehberlik Araştırma Merkezi
nurcancakar78@hotmail.com
ORCID ID: 0009-0005-0241-7592

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.1581378
Geliş Tarihi: 08.11.2024	Revize Tarihi: 09.03.2025
	Kabul Tarihi: 18.03.2025

Atıf Bilgisi

Terzioğlu, N., K., Aras, S., Kaplan, H. ve Sakarya, N. (2025). Özel eğitim öğretmenliği lisans programında erken okuryazarlık: Mevcut durum analizi ve iyileştirme önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 220-239.

ÖZ

Bu araştırma, özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin erken okuryazarlık becerilerine ilişkin müfredat hakkındaki görüşlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir üniversitenin özel eğitim öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 17 öğrenciyle, fenomenoloji deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, katılımcıların demografik özelliklerini inceleyen sorulara ek olarak, lisans programlarını erken okuryazarlık becerileri açısından değerlendirmeye yönelik altı açık uçlu sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adayları erken okuryazarlık becerilerinin özel gereksinimli öğrenciler için önemli olduğunu, bu becerilerin okuma yazmanın temeli olduğunu ve süreci kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Ayrıca, müfredatlarının erken okuryazarlık becerilerine yönelik ders içeriklerinin yetersiz ve uygulamalı eğitimin eksik olduğu yönünde eleştirilerde bulunmuşlardır. Öğretmen adayları, meslek hayatlarında erken okuryazarlık becerilerini öğretirken öğrencilerden kaynaklanan dikkat ve motivasyon eksikliği gibi zorluklarla, kendilerinden kaynaklanan bilgi eksiklikleriyle karşılaşabileceklerini öngörmektedir. Araştırma bulgularına dayanarak, özel eğitim öğretmenliği lisans programına erken okuryazarlık becerilerine ilişkin derslerin eklenmesi önerilmektedir. Ayrıca, ilerleyen çalışmalarda farklı üniversitelerdeki özel eğitim öğretmen adaylarıyla ve bu alanda çalışan öğretmenlerle nitel ve nicel araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken okuryazarlık, özel eğitim öğretmen adayı, özel eğitim müfredatı.

Early Literacy in the Special Education Teaching Undergraduate Program: Current Situation Analysis and Improvement Suggestions

ABSTRACT

This study aims to analyze the opinions of special education teaching students regarding the curriculum related to early literacy skills. The research was conducted with 17 students enrolled in the Special Education Teaching Department at a university located in the Western Black Sea Region of Turkey, using a phenomenological design. In addition to questions examining the participants' demographic characteristics, a semi-structured interview form consisting of six open-ended questions was used to assess their views on the early literacy skills aspect of the undergraduate program. The collected data were analyzed using content analysis. According to the research findings, teacher candidates emphasized the importance of early literacy skills for students with special needs, stating that these skills form the foundation of reading and writing and facilitate the process. Additionally, they criticized the curriculum for being insufficient in terms of early literacy content and lacking practical training. The teacher candidates anticipate facing challenges in their

professional lives, such as difficulties with student attention and motivation, as well as knowledge gaps they might have when teaching early literacy skills. Based on the findings, it is recommended that courses related to early literacy skills be incorporated into the Special Education Teaching undergraduate program. It is also suggested that qualitative and quantitative research be conducted with special education teacher candidates from different universities and teachers working in this field in future studies.

Keywords: Early literacy, special education teacher candidate, special education curriculum.

Giriş

Okuma, tüm toplumlar için başarının temelini oluşturur ve toplumların eğitim sistemlerini iyileştirmeye yönelik girişimlerin merkezinde yer alır (Farstrup ve Samuels, 2002; Goodman, 2006; Samuels ve Farstrup, 2006; Vaughn ve Briggs, 2003). Okuma, bireyin akademik, sosyal ve ekonomik başarısı için hayati bir gerekliliktir. Ancak, dünyadaki birçok etkili eğitim sistemine rağmen, özellikle erken eğitim yıllarında, birçok çocuk okuma konusunda yeterli ilerleme kaydedememekte ve bu durum ileri eğitim kademelerinde de devam etmektedir (Algozzine vd., 2008). Bu güçlüklerin başlıca nedenlerinden biri, çocukların erken okuryazarlık becerilerini kazanmada yaşadıkları zorluklardır.

Erken okuryazarlık, çocukların formal eğitime başlamadan önce geliştirdikleri okuryazarlık becerilerini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır (Teale ve Sulzby, 1987). Teale (1987), erken okuryazarlık öğreniminin, çocukların henüz tam anlamıyla okuma yazma öğrenmeden önce tanıdık kitapları tekrar okumaları, çevredeki yazıları kullanmaları ya da rastgele görünen harfler ve karalamalarla yazmaları gibi farklı şekillerde kendini gösterdiğini belirtmektedir. Bu süreç, çocukların okuryazarlık becerilerini yalnızca yetişkin perspektifinden değil, çocukların kendi algılarına göre de incelemenin önemini ortaya koymaktadır. Erken okuryazarlık, okuryazar bir toplumda hemen her çocuğun deneyimlediği evrensel bir gelişim süreci olarak kabul edilmektedir.

Çocuklar, bir kitabı ellerine alıp metinlerin şifrelerini çözmeden önce, okumanın işlevini ve sürecini öğrenirler (Rohde, 2015). Erken okuryazarlık, yalnızca okuma ve yazma becerilerinin edinilmesi anlamına gelmez. Bu süreç, yaşamın ilk yıllarından itibaren okuryazarlıkla ilgili düşünceler, bilgi ve becerilerin kazandığı, gelişimsel bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Okuma ve dil becerileri, sosyal etkileşimlerle paralel olarak gelişir ve okuma, bu süreçlerin merkezinde yer alır (Metin ve Gökçay, 2014). Erken okuryazarlık, çocukların okuryazarlık için gerekli olan temel becerilerle okuma becerileri arasındaki ilişkiyi kapsayan bir süreçtir (Gupta, 2009). Bu süreçte sözel dil, sesbilgisel farkındalık, harf bilgisi, kelime dağarcığı, görsel ayırt etme ve anlama gibi beceriler önemli bir yer tutar. Bu beceriler, çocukların okuma sürecine uyum sağlamalarını ve okumayı daha kolay öğrenmelerini destekler (Altınkaynak, 2019).

Erken okuryazarlık becerilerine sahip olmayan çocuklar, okula başladıklarında okuma yazmayı edinmede çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır (Costa vd., 2013). Bu güçlükler arasında, okuma becerilerinin gelişiminde kritik rol oynayan fonolojik farkındalık, alfabe bilgisi ve kelime dağarcığı gibi becerilerin eksikliği bulunmaktadır. Örneğin, fonem farkındalığı eksik olan bir çocuk, kelimeleri doğru şekilde seslendirmekte zorlanabilir, bu da akıcı okuma yeteneğini engelleyebilir (Adams, 1990). Ayrıca, erken okuma ve yazma etkinliklerine katılmayan çocuklar, yazılı metinlere dair farkındalık eksiklikleri yaşayabilir ve yazım hataları ile dil bilgisi eksiklikleri gösterebilir (Berninger ve McGuckin, 2013). Erken okuryazarlık becerilerindeki eksiklikler ayrıca, çocukların özgüvenlerini zedeleyebilir ve akademik görevlerle ilgili kaygılarını artırabilir, bu da sınıf içinde izolasyona ve öğrenmeye karşı isteksizliğe yol açabilir (McIntyre vd., 2016).

Whitehurst (2001), okumayı edinmede güçlük yaşayan çocukların sadece okul başarısızlığı riski taşımadığını, aynı zamanda sosyal ve duygusal sorunlar, suçluluk ve uyuşturucu madde kullanımıyla da mücadele etme olasılıklarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, okuma becerilerindeki eksiklikleri çocuklar küçükken, dil öğrenmeye yeni başladıklarında ve okuma öğrenmede başarısız olmadan önce ele almak son derece önemlidir (Podhajski ve Nathan, 2005). Erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi, gelecekteki okuma sorunlarını önlemenin bir yolu olduğundan, bu becerilerin okul öncesi yıllarda planlı ve istendik bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

Okuryazarlık, çocukların akademik başarısının en güçlü belirleyicilerinden biridir, çünkü erken dönemde kazanılan ve devam eden okuryazarlık becerilerinin sonraki eğitimsel sonuçları üzerinde önemli etkiler yarattığına dair güçlü kanıtlar bulunmaktadır. Erken okuryazarlık deneyimleri, bir çocuğun metinleri okuma ve anlama becerisini şekillendirmede kritik bir rol oynar; bu beceriler, tüm derslerde akademik başarı için temel yeteneklerdir. Örneğin, araştırmalar, çocukların erken dönemdeki okuryazarlık becerilerinin, sonraki okuma ve genel akademik başarılarıyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Forte ve Salamah, 2022; Hall vd., 2016; Peng ve Kievit, 2020). Benzer şekilde, Werner ve Smith (1992) okuryazarlığı çocukların akademik başarısının en güçlü belirleyicilerinden biri olarak vurgulamışlardır. Walker, Greenwood, Hart ve Carta (1994) ise okul öncesi dönemdeki dil becerilerinin, birinci sınıftan üçüncü sınıfa kadar okuma başarılarını öngördüğünü göstermiştir. Scarborough (1991), okul öncesi dönemde kazanılan ifade edici kelime dağarcığı becerilerinin, ikinci sınıfta okuma performansını tahmin ettiğini bulmuştur. Ayrıca, bir çocuğun evde dil etkinliklerine katılımı, okuryazarlık gelişimi ve sonraki akademik performanslarıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir (Rashid vd., 2005; Skwarchuk vd., 2022). Weinberger (1996), 5 yaşındaki çocukların okuryazarlık becerilerinin, 7 yaşındaki okuma seviyelerini önemli ölçüde öngördüğünü belirtmiştir. Ayrıca, Dickinson ve DeTemple (1998) tarafından yapılan bir araştırma, ebeveynlerin 3 ve 4 yaşlarındaki çocuklarının dil becerilerine ilişkin değerlendirmelerinin, ikinci ve dördüncü sınıflarda öğretmenler tarafından yapılan dil ve kelime dağarcığı becerisi değerlendirmeleriyle anlamlı bir ilişki gösterdiğini tespit etmiştir. Bu bulgular, erken okuryazarlık becerilerinin, çocukların akademik başarıları üzerinde uzun vadeli bir etki yarattığını ve bu becerilerin ilerleyen yıllarda okuma ve genel eğitimsel başarı üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

Özel gereksinimli çocuklar için de erken okuryazarlık becerileri son derece kritik bir öneme sahiptir çünkü bu temel beceriler, çocukların uzun vadeli akademik başarılarını ve genel gelişimlerini doğrudan etkiler. Araştırmalar, bu çocuklar için özelleştirilmiş okuryazarlık müdahalelerinin gerekliliğini vurgulamaktadır; çünkü özel gereksinimli çocuklar, genellikle özel öğretim stratejileri gerektiren zorluklarla karşılaşmaktadır. Özellikle dil bozuklukları veya gelişimsel gecikmeleri olan çocuklar, erken okuryazarlık becerilerini geliştirebilmek için hedeflenmiş desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu bağlamda yapılan çalışmalar, fonolojik farkındalık ve yazılı dil bilgisi gibi belirli okuryazarlık becerilerine odaklanan kanıta dayalı öğretim stratejilerinin, özel gereksinimli çocuklar için önemli faydalar sağladığını ortaya koymaktadır (Justice vd., 2013; Wackerle-Hollman vd., 2020). Örneğin, yazılı dil odaklı konuşmaların teşvik edilmesi, risk altındaki ve özel gereksinimli çocukların okuryazarlık performanslarını artırmış ve onlara okuma ve yazma becerilerini kazanma noktasında gerekli araçları sunmuştur (Justice vd., 2013; Wackerle-Hollman vd., 2020).

Ayrıca, erken okuryazarlık becerilerinin, özel gereksinimli çocuklar arasında daha geniş akademik başarılarla güçlü bir şekilde ilişkilendirildiği gözlemlenmektedir. Yapılan araştırmalar, erken okuryazarlık becerilerini tutarlı ve destekleyici bir öğrenme ortamında geliştiren çocukların, genellikle daha iyi eğitimsel sonuçlar elde ettiğini göstermektedir (Akmeşe vd., 2019). Özellikle yapılandırılmış erken eğitim programlarına katılım, özel gereksinimli çocukların okuryazarlık becerilerinde kayda değer gelişmelere yol açmakta ve bu durum erken müdahalenin önemini vurgulamaktadır (Akmeşe vd., 2019; Kaminski vd., 2014; Phillips ve Meloy, 2012). Sonuç olarak, erken okuryazarlık becerileri, özel gereksinimli çocukların akademik başarıları için temel bir yapı taşıdır. Özelleştirilmiş müdahaleler, kapsayıcı eğitim uygulamaları ve öğretmen eğitimi, bu çocukların akademik başarıyı yakalayabilmesi için gerekli ortamı yaratmaktadır. Erken okuryazarlığa yapılan vurgu yalnızca okuma ve yazma becerilerini değil, aynı zamanda bu becerilerin çocukların genel bilişsel ve sosyal gelişimleriyle nasıl etkileşimde bulunduğunu da kapsamaktadır (Goldstein, 2011; Rohde, 2015). Dolayısıyla, özel gereksinimli çocuklar için erken çocukluk eğitiminde okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine öncelik verilmesi, onların gelecekteki akademik başarıları için kritik bir adım olacaktır.

Özel gereksinimli çocukların okuma yazma sürecinde yaşadıkları güçlükleri azaltma veya ortadan kaldırmada öğretmenlerin erken okuryazarlık becerileri alanındaki mesleki yeterlilikleri önemli bir rol oynamaktadır. Özel eğitim öğretmenlerinin erken okuryazarlığın temel yönlerini bilmeleri ve anlamaları ve bu konuda öğrencilerinin gelişimini daha iyi destekleyebilecek mesleki

donanımına sahip olmaları son derece kritiktir. Dolayısıyla özel eğitim öğretmenlerinin bu konudaki gelişimlerini sağlayan özel eğitim öğretmenliği lisans programının erken okuryazarlık bakımından incelenmesi önemli görülmektedir. Buradan yola çıkılarak bu araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerinin, erken okuryazarlık bağlamında müfredatlarına ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Özel eğitim öğretmenliği lisans programındaki müfredat, erken okuryazarlık becerilerinin öğretimi için yeterli ve uygun içerik sağlamakta mıdır?
2. Erken okuryazarlık becerileri, özel eğitim öğretmenliği programında hangi derslerde ve hangi yöntemlerle öğretilmektedir?
3. Özel eğitim öğretmenliği lisans programında erken okuryazarlık becerilerine yönelik derslerin içerikleri, öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerini yeterince desteklemekte midir?
4. Özel eğitim öğretmenliği programındaki öğrenciler, erken okuryazarlık becerilerini öğretme konusunda hangi olası eksikliklerle karşılaşacaklarını düşünmektedirler?
5. Öğrenciler, erken okuryazarlık becerileri öğretiminde karşılaşılan zorlukları aşmak için hangi çözüm önerilerini sunmaktadırlar?
6. Öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerinin öğretimiyle ilgili mevcut müfredatta yapılmasını önerdikleri iyileştirmeler nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, özel eğitim öğretmenliği bölümünde eğitim gören öğrencilerin erken okuryazarlık bağlamında müfredatları hakkında sahip oldukları görüşleri derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenoloji deseni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji, bireylerin belirli bir fenomen veya kavram hakkındaki anlayışlarını, duygusal tepkilerini, bakış açılarını ve algılarını anlamaya yönelik bir araştırma yöntemidir. Bu yaklaşım, katılımcıların bir fenomeni nasıl deneyimlediklerini, bu deneyimlerin nasıl anlamlandırıldığını ve kişisel düzeyde ne tür etkiler yarattığını ortaya koymaya çalışır. Fenomenoloji, katılımcıların söz konusu kavram ya da olguyla ilgili yaşadıkları deneyimleri derinlemesine keşfetmek için kullanılır ve katılımcıların bu deneyimleri nasıl algıladıklarını açıklamalarına olanak tanır (Rose, Beeby ve Parker, 1995). Bu çalışmada, katılımcıların erken okuryazarlık konusundaki algılarını ve müfredatları nasıl değerlendirdiklerini daha iyi anlayabilmek için görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler, katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış olup, bu görüşmelerde kullanılan sorular, katılımcıların özgürce düşüncelerini ve görüşlerini paylaşmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarını, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunan bir üniversitenin özel eğitim öğretmenliği bölümünde eğitim gören 17 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler, eğitimlerini sürdürürken, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından 2018 yılında belirlenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı'nı takip etmektedirler. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örneklemeyle dayanarak seçilmiştir ve özel eğitim öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencisi olmaları ile birlikte, araştırmaya katılmaya gönüllü olmaları beklenmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri, Tablo 1'de detaylı olarak sunulmaktadır. Her bir katılımcıya, sırasıyla ÖA1, ÖA2, ÖA3, ... ÖA17 gibi kodlar verilmiştir.

Tablo 1'e bakıldığında, araştırmaya katılan 17 öğretmen adayının 10'unun kadın, 7'sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde, en genç katılımcının 22 yaşında, en yaşlı katılımcının ise 34 yaşında olduğu ve yaş ortalamasının 27,5 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların tamamı, lisans eğitimleri süresince toplamda 4 uygulama dersi almışlardır. Erken okuryazarlık alanında ek bir eğitim alıp almadıkları incelendiğinde ise, 3 katılımcı bu alanda eğitim

aldığını belirtirken, 14 katılımcı herhangi bir ek eğitim almadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların hiçbiri, lisans programları kapsamında erken okuryazarlık dersi almadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Kod Adı	Cinsiyet	Yaş	Uygulama Dersi Deneyimi	Ek Eğitim Durumu	Erken Okuryazarlık Dersi Alma
ÖA1	Kadın	24	4 Ders	Hayır	-
ÖA2	Kadın	22	4 Ders	Evet	-
ÖA3	Erkek	30	4 Ders	Hayır	-
ÖA4	Kadın	31	4 Ders	Hayır	-
ÖA5	Kadın	22	4 Ders	Hayır	-
ÖA6	Kadın	32	4 Ders	Hayır	-
ÖA7	Erkek	30	4 Ders	Hayır	-
ÖA8	Kadın	22	4 Ders	Hayır	-
ÖA9	Erkek	30	4 Ders	Evet	-
ÖA10	Kadın	23	4 Ders	Hayır	-
ÖA11	Kadın	23	4 Ders	Hayır	-
ÖA12	Kadın	25	4 Ders	Evet	-
ÖA13	Erkek	23	4 Ders	Hayır	-
ÖA14	Erkek	33	4 Ders	Hayır	-
ÖA15	Erkek	34	4 Ders	Hayır	-
ÖA16	Kadın	26	4 Ders	Hayır	-
ÖA17	Erkek	30	4 Ders	Hayır	-

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Özel eğitim lisans programına devam eden öğrencilerin, erken okuryazarlık becerilerine ilişkin kendilerine okutulan müfredata ilişkin görüşlerini toplamak amacıyla araştırmacılar önce konuya dair literatürü gözden geçirmiştir. Literatür incelemesinin ardından hazırlanan görüşme formu, özel eğitim alanında doktora derecesine sahip iki öğretim üyesinin değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanların geri bildirimleri doğrultusunda formda çeşitli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümünde öğretmen adaylarının yaşı, cinsiyeti, lisans öğreniminde almış oldukları uygulama ders sayısı, erken okuryazarlık becerileri ile ilgili ek eğitim alma durumu ve erken okuryazarlık becerilerine ilişkin ders alma durumlarını içeren demografik bilgi soruları yer almaktadır. Formun ikinci bölümünde ise öğretmen adaylarının okudukları bölümün lisans programını erken okuryazarlık becerileri bakımından değerlendirilmesine ilişkin yarı yapılandırılmış 6 açık uçlu görüşme sorusu vardır. Bu görüşme soruları şu şekildedir:

1. Özel gereksinimli çocuklar için erken okuryazarlık becerilerinin önemini nasıl açıklarsınız? Kendi eğitim deneyimlerinizde bu önemi nasıl gözlemlediniz ve bu gözlemleri hangi somut örneklerle destekleyebilirsiniz?
2. Lisans programınızda erken okuryazarlık becerilerin öğretimi ile ilgili hangi dersler mevcut? Bu derslerin içeriklerini ve uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
3. Erken okuryazarlık becerilerini öğretmek için hangi yöntem ve stratejileri öğrendiniz? Bu yöntem ve stratejiler hakkında aldığınız eğitim ve teorik bilgiler ışığında, etkililiklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
4. Erken okuryazarlık becerilerini öğretmek için hangi materyalleri hazırlamayı ve hangi kaynakları kullanmayı öğrendiniz? Bu materyalleri ve kaynakları eğitim süreçlerinizde nasıl uyguladınız?
5. Erken okuryazarlık becerilerini öğretirken karşılaşılabileceğiniz olası zorluklar neler olabilir? Bu zorlukları aşmak için hangi stratejileri kullanmayı planlıyorsunuz?
6. Lisans programında erken okuryazarlık becerilerinin öğretimiyle ilgili iyileştirilmesi gereken alanlar nelerdir? Bu alanlarda yapılabilecek iyileştirmeler için somut önerilerde bulunabilir misiniz?

Veri toplama süreci, Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir üniversitenin özel eğitim öğretmenliği bölümünde okumakta olan öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilmiştir. Öncelikle son sınıf öğrencisi olan öğretmen adaylarının listesi belirlenmiş, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilerle görüşmeler için randevulaşmıştır. Görüşmeler, öğretmen adaylarının uygun oldukları gün ve saatlerde fakültenin boş sınıflarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler bire bir olacak şekilde, araştırmanın birinci yazarı tarafından yapılmıştır. Veri toplama sürecinde yapılan görüşmeler katılımcıların onayıyla ses kaydına alınmış ve her bir görüşme 8 ile 13 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Veri toplama sürecinde demografik bilgilere ve görüşme sorularına ilişkin olmak üzere iki tür veri toplanmıştır. Demografik bilgilere ilişkin bulgular Tablo 1'de tüm katılımcılar için ayrı ayrı olmak üzere sunulmuştur. Görüşme sorularına dayalı olarak elde edilen bulgular ise içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek incelenmiştir. Katılımcıların kodlanması sırasında görüşme yapılan sıra esas alınarak ÖA1, ÖA2,.....ÖA16, ÖA17 şeklinde kodlama yapılmıştır. Ses kayıtlarından elde edilen transkriptlerin güvenilirliğini ölçmek amacıyla, araştırmanın yazarı olmayan başka bir kişi rastgele dokuz transkript seçerek yazarların kaydettiği verilerle karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda, güvenilirlik %100 olarak belirlenmiştir. İçerik analizi sürecinde elde edilen veriler araştırmacılar tarafından incelenmiş ve konu başlıklarına ayrılmıştır. Konular, transkript üzerinde renkli kalemle işaretlenmiş, böylece bulgular ortaya konmuş; temalar, alt temalar, kodlar ve söylenme sıklıkları (f) belirlenmiştir. Ayrıca elde edilen bulgular doğrudan alıntı yapılarak yorumlanmıştır.

Araştırma Etiği

Bu araştırmanın bilimsel etik kurallara uygunluğunun sağlanabilmesi için, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan gerekli etik kurul onay belgesi alınmıştır. Araştırmanın etik onayı, ilgili etik kurallar ve yönergeler doğrultusunda yapılan bir değerlendirme sonucu verilmiştir. Bu onay, araştırmanın gerçekleştirilmesi sırasında etik ilkelerin ve bilimsel standartların titizlikle takip edileceğini garanti etmektedir. Araştırmanın her aşamasında, katılımcıların haklarına saygı gösterilecek ve veri toplama süreçleri etik çerçeveler içinde gerçekleştirilecektir.

Etik Değerlendirmeyi Yapan Kurul Adı: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Etik Değerlendirme Kararının Tarihi: 04.06.2024

Etik Değerlendirme Belgesi Sayı Numarası: 2024/05

Protokol Numarası: 2024/217

Bulgular

Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Erken Okuryazarlık Becerilerinin Önemi

Araştırmanın ilk görüşme sorusunda öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuklar için erken okuryazarlık becerilerinin önemine ilişkin görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan yola çıkılarak elde edilen bulgular, iki ana tema ve çeşitli alt temalar etrafında toplanmıştır. İlk tema, *erken okuryazarlık becerilerinin önemini* kapsamaktadır. Bu tema altında okuma yazmaya hazırlık, gelişimsel destek ve öğrenme hızını etkileme alt temaları bulunmaktadır. İkinci temada ise, erken okuryazarlık becerilerinin *özel gereksinimli öğrenciler için önemi* ele alınmaktadır. Bu kapsamda ise gelişim farkını kapama, akademik ilerlemeyi destekleme ve uygulamada erken müdahalenin önemi alt temalarına ulaşılmıştır. Tablo 2'de bu temalar ve alt temalar detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 2

Erken Okuryazarlık Becerilerinin Önemi

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	f
Erken Okuryazarlık Becerilerinin Önemi	Okuma Yazmaya Hazırlık	Ön koşul beceriler	11
		Okuma yazmanın temeli	8
	Gelişimsel Destek	Psikomotor, bilişsel ve duyuşsal becerilerin desteklenmesi	9
	Öğrenme Hızını Etkileme	Okuma yazma becerisinin hızlanması,	8
		Öğrenme sürecinde kolaylık sağlama	7
Özel Gereksinimli Öğrenciler İçin Önem	Gelişim Farkını Kapatma	Özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren yaşlıları ile arasındaki farkı azaltma	8
	Akademik İlerlemeyi Destekleme	Okuma yazma becerilerinde geri kalma riskini azaltma	6
	Uygulamada Erken Müdahalenin Önemi	Kritik dönemde müdahale	6

Tablo 2’de erken okuryazarlık becerilerinin önemi teması *altında okuma yazmaya hazırlık, gelişimsel destek ve öğrenme hızını etkileme* alt temaları verilmiştir. Okuma yazmaya hazırlık alt temasında ise *ön koşul beceriler* (f=11) ve *okuma yazmanın temeli* (f=8) kodları üzerinde durdukları sonucuna varılmıştır. Bu kodlardan anlaşılabileceği üzere katılımcılar, erken okuryazarlık becerilerini okuma yazmanın ön koşulu olduğunu ve bu becerilerin okuma yazmanın temelini oluşturduğunu düşündükleri görülmektedir. Ön koşul beceriler koduna ilişkin ÖA5 “*Bence erken okuryazarlık becerileri okuma yazmanın ön koşulu niteliğinde, yani bildiğim kadarıyla bizim çocuklarımız ilerlemede çok yavaşlar o yüzden ön koşul becerilerin doğru bilmeleri çok önemli.*” ve okuma yazmanın temeli koduna ilişkin ise ÖA12 “*Hiçbir şekilde akademik olarak yol kat etmemiş çocuklar için temel şeyleri öğrenmeleri önemlidir. Yani erken okuryazarlık da okuma yazmanın temelini oluşturuyor bu açıdan oldukça önemli.*” ifadeleriyle görüşlerini bildirmişlerdir. Yine aynı tabloda *gelişimsel destek* alt temasının *psikomotor, bilişsel ve duyuşsal becerilerin desteklenmesi* (f=9) koduyla yer aldığı görülmektedir. Bu konuya ilişkin görüşlerini ÖA6 “*Erken okuryazarlık becerileri, çocukları hem okuma yazmaya hem de okula hazırlamış oluyor ve ayrıca kas becerilerini geliştirmiş oluyor.*” ve ÖA8 “*Erken okuryazarlık becerilerini edinmek, çocukları hem fiziksel olarak hem de gelişimsel olarak işte örneğin hem küçük kas becerilerinin gelişmesini hem de duyuşsal olarak bir şeyleri daha hızlı adapte olmalarını sağlayacaktır.*” şeklinde bildirmişlerdir.

Erken okuryazarlık becerilerinin önemi teması altında yer alan *öğrenme hızını etkileme* alt teması ise *okuma yazma becerisinin hızlanması* (f=8) ve *öğrenme sürecinde kolaylık sağlama* (f=7) kodlarından oluşmaktadır. Okuma yazma becerisinin hızlanması konusunda ÖA1 “*Erken okuryazarlık becerilerinde daha iyi olan öğrencilerin daha çabuk okuma yazma gibi becerileri kazanacaklarını düşünüyorum.*” ve ÖA4 ise “*Ne kadar erken okuryazar olurlarsa daha hızlı ilerleyeceklerini düşünüyorum.*” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Özel gereksinimli çocuklar için önem, Tablo 2’de yer alan bir diğer temadır. Bu tema altında ise *gelişim farkını kapatma, akademik ilerlemeyi destekleme ve uygulamada erken müdahalenin önemi* alt temaları yer almaktadır. *Gelişim farkını kapatma* alt teması altında bulunan *özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren yaşlıları ile arasındaki farkı azaltma* kodu, öğretmen adayları tarafından sekiz kere tekrar edilmiştir. Bu konudaki görüşlerini ÖA3 “*Özel gereksinimli bireyler normal gelişim gösterenlerden daha geride başlıyorlar zaten; bu geride başlamayı erken okuryazarlık becerilerinin öğretimiyle kapatmak mümkün diye düşünüyorum.*” ve ÖA16 ise “*Bunları ne kadar erken geliştirirsek kendi yaşlılarına denk olmaları çok daha mümkün oluyor.*” şeklinde belirtmişlerdir. Bu tema altında bulunan *akademik ilerlemeyi destekleme* alt teması ise *okuma yazma becerilerinde geri kalma riskini azaltma* (f=6) kodundan oluşmaktadır. ÖA15, bu konuda “*Erken okuryazarlık döneminde dersini güzelce alsa ileriki dönemde zorluklar azalır.*” ve ÖA14 ise “*Okul öncesinde öğrenemeyince, liseye geldiğinde öğretmek daha zor oluyor.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Son olarak Tablo 2’de *erken müdahalenin önemi* alt teması altında yer alan *kritik dönemde müdahale* (f=6) ulaşılan bir diğer koddur. Öğretmen adayları burada erken okuryazarlık becerilerinin ediniminde kritik döneme dikkat çekmişlerdir. Konuya ilişkin ÖA10 “*Erken okuryazarlık becerileri edinme döneminin*

kritik bir dönem olduğunu düşünüyorum; çocuklar bu becerileri kritik dönemi geçirmeden öğrenmeleri gerekiyor.” ifadesini kullanmıştır.

Erken Okuryazarlık Eğitimi: Dersler, İçerik ve Uygulamalar

Araştırmanın bir diğer görüşme sorusunda öğretmen adaylarının lisans programlarında erken okuryazarlık becerilerin öğretimi ile ilgili var olan dersler, bu derslerin içerikleri ve uygulamalarına ilişkin görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan yola çıkılarak elde edilen bulgular, bir ana tema ve çeşitli alt temalar etrafında toplanmıştır. *Erken okuryazarlık eğitimi* teması altında ders içeriklerinin yetersizliği, kapsam ve ihtiyaç, uygulamalı eğitimin eksikliği alt temaları bulunmaktadır. Tablo 3’te bu tema ve alt temalar detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 3

Lisans Programında Erken Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Dersler

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	f
Erken Okuryazarlık Eğitimi	Ders İçeriklerinin Yetersizliği	Erken okuryazarlık dersinin doğrudan olmaması, bazı derslerde üstünkörü işlenmesi	17
	Kapsam ve İhtiyaç	Daha kapsamlı bir ders gerekliliği, konunun eğitimde yeterince ele alınmaması	16
	Uygulamalı Eğitimin Eksikliği	Derslerde uygulama yapılmadığı için bilgilerin kalıcı olmaması	3

Tablo 3’te erken okuryazarlık eğitimi teması altında *ders içeriklerinin yetersizliği, kapsam ve ihtiyaç ve uygulamalı eğitimin eksikliği* alt temaları verilmiştir. *Ders içeriklerinin yetersizliği* alt temasında ise *erken okuryazarlık dersinin doğrudan olmaması, bazı derslerde üstünkörü işlenmesi* (f=17) kodları üzerinde durdukları sonucuna varılmıştır. Bu kodlardan anlaşılabileceği üzere katılımcılar, erken okuryazarlık becerilerini ile ilgili lisans programlarındaki derslerin ve ders içeriklerinin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. *Erken okuryazarlık dersinin doğrudan olmaması, bazı derslerde üstünkörü işlenmesi* koduna ilişkin ÖA3 “*Doğrudan erken okuryazarlık hakkında bir dersimiz mevcut değil. Bildiğim kadarıyla okul öncesi öğretmenliğinde bu ders mevcut. Bizim programımızda ise Türkçe öğretimi, okuma yazma öğretimi ve erken çocukluk dersleri adı altında belli yerlerde konu olarak geçiyor.*” ve ÖA16 “*Maalesef lisans programımızda hiçbir ders mevcut değil. Türkçe ve okuma yazma dersinde bu konuya sadece değindik. Bu konuda yetersiz kaldık.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Erken okuryazarlık eğitimi teması altında yer alan bir diğer alt tema *kapsam ve ihtiyaç*tır. Tablo 3’te görüldüğü üzere bu alt tema altında *daha kapsamlı bir ders gerekliliği, konunun eğitimde yeterince ele alınmaması* (f=16) kodlarının yer aldığı görülmektedir. Konuya ilişkin ÖA15 “*Erken okuryazarlıkla ilgili bir dersimiz yok ama olması gerektiğini düşünüyorum. Sonuçta biz bir öğretmen olacağız. Üniversitelerde özellikle özel eğitim bölümünde bu dersin okutulması gerekli olduğunu düşünüyorum.*” ve ÖA16 ise “*Direkt bir ders görmedim ancak okuma yazma ve Türkçe öğretiminde değinmiştik, ancak bu konuda yeterli olduğunu düşünmüyorum. Daha kapsamlı derslere ihtiyacımız var.*” cümleleriyle görüşlerini bildirmişlerdir.

Tablo 3 incelendiğinde *uygulamalı eğitimin eksikliği alt teması ve bu alt tema altında yer alan derslerde uygulama yapılmadığı için bilgilerin kalıcı olmaması* (f=3) kodu göze çarpmaktadır. ÖA1 bu konuda “*Gördüğüm derslerdeki erken okuryazarlık konuları çok kalıcı olmadı benim için. Şu an 4. sınıf öğrencisi olduğum için aldığım bilgileri uygulama imkânı bulduğumda daha kalıcı olduğunu gördüm. Erken okuryazarlık becerileri ile ilgili uygulama dersleri olursa daha etkili olacağını düşünüyorum.*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Erken Okuryazarlık Becerilerini Öğretmek İçin Bilinen Yöntem ve Stratejiler

Araştırmanın bir diğer görüşme sorusunda öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerini öğretmek için hangi yöntemleri ve stratejileri bildiklerine ilişkin görüşleri derinlemesine

incelenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan yola çıkılarak elde edilen bulgular, iki ana tema ve çeşitli alt temalar etrafında toplanmıştır. *Öğretim yöntemleri* teması altında doğrudan öğretim, ses temelli öğretim ve fırsat öğretimi alt temaları bulunmaktadır. *Öğretim stratejileri* teması altında ise çocuğa göre uyarlama ve görsel ve materyal kullanımı alt temaları yer almaktadır. Tablo 4'te bu tema ve alt temalar detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 4

Erken Okuryazarlık Becerilerinin Öğretiminde Bilinen Yöntem ve Stratejiler

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	f
Öğretim Yöntemleri	Doğrudan Öğretim	Doğrudan öğretim yöntemi, model olma	9
	Ses Temelli Öğretim	Fonetik benzerlikler üzerinden öğretim	5
	Fırsat Öğretimi	Tekli ve çoklu fırsat sunumu, fırsat temelli öğretim	4
Öğretim Stratejileri	Çocuğa Göre Uyarlama	Çocuğun seviyesine göre uyarlama	5
	Görsel ve Materyal	Video ve görsellerle dikkat çekme	3
	Kullanımı		

Tablo 4'te öğretim yöntemleri teması altında *doğrudan öğretim*, *ses temelli öğretim* ve *fırsat öğretimi* alt temaları verilmiştir. *Doğrudan öğretim* alt temasında ise *doğrudan öğretim yöntemi*, *model olma*, *ses temelli öğretim* alt temasında *fonetik benzerlikler üzerinden öğretim* ve *fırsat öğretimi* alt temasında *tekli ve çoklu fırsat sunumu*, *fırsat temelli öğretim* kodları üzerinde durdukları sonucuna varılmıştır. *Doğrudan öğretim yöntemi*, *model olma* (f=9) koduna ilişkin ÖA6 "*Doğrudan öğretim yöntemini öğrendim, bunu erken okuryazarlıkta kullanacağım çünkü bu yöntemde basamaklar olduğu için örneğin önce ben yapıyorum model oluyorum sonra çocukla birlikte ipucu pekiştirici vererek yapıyorum, bu çok etkili oluyor.*", *ses temelli öğretim* alt teması altında yer alan *fonetik benzerlikler üzerinden öğretim* (f=5) koduna ilişkin ÖA17 "*Erken okuryazarlık için aslında ses temelli güzel bir uygulama diye düşünüyorum onu kullanırım.*" ve son olarak da *fırsat öğretimi* alt temasında yer alan *tekli ve çoklu fırsat sunumu*, *fırsat temelli öğretim* (f=4) koduna ilişkin ise ÖA15 "*Özellikle özel eğitimde kullanılan fırsat öğretimi tekniğinde bence uygulanırsa çok verimli olabilir.*" şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Öğretim stratejileri Tablo 4'te yer alan bir diğer temadır. Bu tema altında *çocuğa göre uyarlama* ve *görsel ve materyal kullanımı* alt temaları yer almaktadır. *Çocuğa göre uyarlama* alt temasında *çocuğun seviyesine göre uyarlama* ve *görsel ve materyal kullanımı* alt temasında ise *video ve görsellerle dikkat çekme* kodları üzerinde durdukları görülmüştür. *Çocuğun seviyesine göre uyarlama* (f=5) koduna ilişkin ÖA6 "*Her çocuğa göre farklı bir yöntem seçilmeli. Çocuğun seviyesine bakılmalı ve erken okuryazarlık eğitimi öyle verilmeli.*" ve ÖA14 "*Çocuğun seviyesine göre bir şeyler yapılması gerektiğini biliyoruz. Erken okuryazarlıkta da aynı şekilde. Çocuğun seviyesine göre öğretimler yapılmalı.*" Cümlelerini kurmuşlardır. Ayrıca Tablo 4'te aynı tema altında yer alan *görsel ve materyal kullanımı* alt temasının olduğu ve *video ve görsellerle dikkat çekme* kodunun üç kere tekrar edildiği de görülmektedir. Bu konuya ilişkin ÖA8 "*Video temelli yöntemler kullanırım. Görsellerin, materyallerin çocukların daha çok ilgisini ve dikkatini çekeceğini düşünüyorum.*" şeklinde görüş bildirmiştir.

Erken Okuryazarlık Öğretiminde Kullanılan Materyal ve Kaynak Tercihleri

Araştırmanın bir diğer görüşme sorusunda öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerini öğretiminde kullanacakları materyal ve kaynak tercihlerine ilişkin görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan yola çıkılarak elde edilen bulgular, iki ana tema ve çeşitli alt temalar etrafında toplanmıştır. *Çeşitli materyallerin kullanımı* teması altında duysal materyaller, somut materyaller, renkli ve sesli materyaller ve teknolojik materyaller alt temaları bulunmaktadır. *Kaynak kullanımı* teması altında ise hikâye kitapları alt teması yer almaktadır. Tablo 5'te bu tema ve alt temalar detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 5

Erken Okuryazarlık Öğretiminde Materyal ve Kaynak Tercihleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	f
Çeşitli Materyallerin Kullanımı	Duyusal Materyaller	Duyusal uyaranlar (dokunsal, sesli)	7
	Somut Materyaller	Somut manipülatif, oyun bazlı materyaller	6
	Renkli ve Sesli Materyaller	Renkli, sesli ve dikkat çekici materyaller	6
	Teknolojik Materyaller	Sanal manipülatifler, akıllı tahta, tablet, bilgisayar	6
Kaynak Kullanımı	Hikâye Kitapları	Öğrenci ilgisine göre hikâye okuma	3

Tablo 5’te çeşitli materyallerin kullanımı teması altında *duyusal materyaller*, *somut materyaller*, *renkli ve sesli materyaller*, *teknolojik materyaller* ve *öğrencisinin ilgisini çeken materyaller* alt temaları verilmiştir. *Duyusal materyaller* alt temasında *duyusal uyaranlar (dokunsal, sesli)* (f=7); *somut materyaller* alt temasında *somut manipülatif, oyun bazlı materyaller* (f=6); *renkli ve sesli materyaller* alt temasında *renkli, sesli ve dikkat çekici materyaller* (f=6) ve *teknolojik materyaller* alt temasında *sanal manipülatifler, akıllı tahta, tablet, bilgisayar* (f=6) kodları verilmiştir.

Duyusal uyaranlar (dokunsal, sesli) koduna ilişkin ÖA8 “*Daha çok duyusal yönere hitap edecek, renkli, sesli materyaller hazırlarım. Görme yetersizliği varsa daha büyük, işitme yetersizliği varsa dokunsal materyaller kullanırım.*”; somut manipülatif, oyun bazlı materyaller koduna ilişkin ÖA3 “*Erken okuryazarlık küçük yaş grubu için olduğundan, somut manipülatif nesneler ve görsellerin, gerçek nesnelerin çok etkili olacağını düşünüyorum.*”; renkli, sesli ve dikkat çekici materyaller koduna ilişkin ÖA4 “*Daha renkli kaynaklardan yararlanırım, sesli ve büyük materyaller hazırlamaya çalışırım.*” ve sanal manipülatifler, akıllı tahta, tablet bilgisayar koduna ilişkin ise ÖA10 “*Öğrencilerin teknolojiye ilgisi yüksek. Bu becerileri öğretmek için sanal manipülatifleri, akıllı tahtaları ve tabletleri sıklıkla kullanacağım.*” şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir.

Kaynak kullanımı, Tablo 5’te görülen bir diğer temadır. Bu tema altında *hikâye kitapları* alt teması ve *öğrenci ilgisine göre hikâye okuma* (f=3) kodu yer almaktadır. Bu konudaki görüşlerini ÖA9 şu şekilde ifade etmiştir: “*Erken okuryazarlıkta çoğunlukla etkileşimli kitap okuma çalışması yapmayı düşünüyorum. Bunu yaparken de bol bol hikâyeler kullanacağım. Öğrencilerin sevdiği, ilgisini çeken hikâye kitabı kaynaklarından yararlanacağımı düşünüyorum.*”.

Erken Okuryazarlık Becerilerinin Öğretiminde Karşılaşılabilecek Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Araştırmanın bir diğer görüşme sorusunda öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerini öğretiminde karşılaşılabilecekleri zorluklar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan yola çıkılarak elde edilen bulgular, üç ana tema ve çeşitli alt temalar etrafında toplanmıştır. *Öğrenci kaynaklı zorluklar* teması altında dikkat eksiklikleri, dil ve konuşma bozuklukları, fiziksel yetersizlikler ve motivasyon eksiklikleri alt temaları bulunmaktadır. *Öğretmen kaynaklı zorluklar* teması altında bilgi ve yeterlilik eksikliği alt teması ve *zorluklarla baş etme* teması altında ise araştırma ve kaynak kullanımı ve motivasyon artırma alt temaları yer almaktadır. Tablo 6’da bu tema ve alt temalar detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 6

Erken Okuryazarlık Becerilerinin Öğretiminde Karşılaşılabilecek Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	f
Öğrenci Kaynaklı Zorluklar	Dikkat Eksiklikleri	Dikkatini uzun süre bir etkinliğe verememe	5
	Dil ve Konuşma Bozuklukları	Öğrencilerin dil ve konuşma bozukluğu	4
	Fiziksel Yetersizlikler	İnce ve kaba motordaki yetersizlikler	4
	Motivasyon Eksiklikleri	Öğrencilerdeki yetersiz motivasyon	2
Öğretmen Kaynaklı Zorluklar	Bilgi ve Yeterlilik Eksikliği	Yeterli bilgi birikimi eksikliği	4
Zorluklarla Baş Etme	Araştırma ve Kaynak Kullanımı	Zorlukları aşmak için araştırmalar yapma	2
	Motivasyon Artırma	Dersleri eğlenceli hale getirme	2

Tablo 6’da öğrenci kaynaklı zorluklar teması altında *dikkat eksiklikleri, dil ve konuşma bozuklukları, fiziksel yetersizlikler* ve *motivasyon eksiklikleri* alt temaları verilmiştir. Dikkat eksiklikleri alt temasında *dikkatini uzun süre bir etkinliğe verememe* (f=5); dil ve konuşma bozuklukları alt temasında *öğrencilerin dil ve konuşma bozukluğu* (f=4); fiziksel yetersizlikler alt temasında *ince ve kaba motordaki yetersizlikler* (f=4) ve *motivasyon eksiklikleri* alt temasında *öğrencilerdeki yetersiz motivasyon* (f=2) kodları verilmiştir.

Dikkatini uzun süre bir etkinliğe verememe koduna ilişkin ÖA4 “*Bence en çok dikkat süresi konusunda zorluklarla karşılaşacağım. Stajda gördüğüm durum da bu. Çocukların dikkatini uzun süre etkinliğe vermesi zor oluyor bu da erken okuryazarlık becerilerini öğretmeme engel olacaktır.*”; öğrencilerin dil ve konuşma bozukluğu koduna ilişkin ÖA1 “*Uygulama derslerinde gittiğim okullarda karşılaştığım çocukların çoğunda dil ve konuşma bozukluğu vardı, özellikle biri sesleri çıkarmakta çok zorlanıyordu. Dolayısıyla bu durum onun okur yazarlık becerilerini edinmesini güçleştiriyordu. Öğretmenlik yaparken bu durumla sıklıkla karşılaşacağımı düşünüyorum.*”; ince ve kaba motordaki yetersizlikler koduna ilişkin ÖA8 “*Fiziksel olarak zorluklarla karşılaşabilirim diye düşünüyorum. İnce ve kaba motor becerilerdeki yetersizlikler erken okuryazarlığı etkiler. Mesela kalemi doğru tutamayan bir çocuk çizgi çalışmalarında başarısız olacaktır.*”; öğrencilerdeki yetersiz motivasyon koduna ilişkin ise ÖA6 “*Çocukların motivasyonunu defter, kitap ve kâğıdın çekemeyeceğini düşünüyorum çünkü daha çok ekran odaklılar.*” şeklinde kendilerini ifade etmişlerdir.

Öğretmen kaynaklı zorluklar, Tablo 6’da görülen bir diğer temadır. Bu tema altında *bilgi ve yeterlilik eksikliği* alt teması ve *yeterli bilgi birikimi eksikliği* (f=4) kodu yer almaktadır. Bu konudaki görüşlerini ÖA9 şu şekilde ifade etmiştir: “*Şu an için yeterli bilgi birikimim olduğuna inanmıyorum. Özellikle erken okur yazarlık konusunda... Bu konuda belli bir yere kadar geldim ama daha detaylı bir konu. Çok eksikim var.*”

Tablo 6’da öğrenci zorluklarla baş etme teması altında *araştırma ve kaynak kullanımı* ve *motivasyon artırma* alt temaları verilmiştir. *Araştırma ve kaynak kullanımı* alt temasında *zorlukları aşmak için araştırmalar yapma* (f=2); *motivasyon artırma* alt temasında *dersleri eğlenceli hale getirme* (f=2) kodları verilmiştir. Zorlukları aşmak için araştırmalar yapma koduna ilişkin ÖA9 “*Zorluklarla baş edebilmek için erken okuryazarlık becerisiyle ilgili yazılan kitaplar var, bunlardan yararlanırım.*” ve motivasyon artırma koduna ilişkin ise ÖA4 “*Erken okuryazarlık becerilerinin öğretiminde dersleri eğlenceli hale getirdikten sonra derslere katılım olacağını düşünüyorum.*” cümlelerini kurmuşlardır.

Erken Okuryazarlık Becerilerinin Öğretimi Konusunda Lisans Programlarında İyileştirilmesi Gereken Alanlar

Araştırmanın bir diğer görüşme sorusunda öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerini öğretimi konusunda devam ettikleri lisans programlarında iyileştirilmesi gereken alanlara ilişkin görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan yola çıkılarak elde edilen bulgular, bir ana tema ve çeşitli alt temalar etrafında toplanmıştır. *Erken okuryazarlık eğitimi dersleri* teması altında teorik ders ekleme ve uygulamalı ders ekleme alt temaları bulunmaktadır. Tablo 7’de bu tema ve alt temalar detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 7

Lisans Programlarında İyileştirilmesi Gereken Alanlar

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	f
Erken Okuryazarlık Eğitimi Dersleri	Teorik Ders Ekleme	Erken okuryazarlığa ilişkin teorik derslerin eklenmesi	9
	Uygulamalı Ders Ekleme	Erken okuryazarlığa ilişkin uygulama derslerinin eklenmesi	8

Tablo 7’de *erken okuryazarlık eğitimi dersleri* teması altında *teorik ders ekleme* ve *uygulamalı ders ekleme* alt temaları verilmiştir. *Teorik ders ekleme* alt temasında *erken okuryazarlığa ilişkin teorik*

derslerin eklenmesi (f=9) ve uygulamalı ders ekleme alt temasında erken okuryazarlığa ilişkin uygulama derslerinin eklenmesi (f=8) kodları verilmiştir. Erken okuryazarlığa ilişkin teorik derslerin eklenmesi koduna ilişkin ÖA5 “*Bence kesinlikle lisans programımıza erken okuryazarlık becerileri ile ilgili detaylı bir ders eklenmeli.*” İfadelerini kullanmıştır. Erken okuryazarlığa ilişkin uygulama derslerinin eklenmesi koduna ilişkin ise ÖA10 şu cümleleri belirtmiştir: “*Öğrendiklerimiz hep teoride kalıyor. Uygulamalı dersler olmalı. Erken okuryazarlık becerilerini uygulayabileceğimiz uygulama derslerinin mutlaka olması gerekir.*”.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin erken okuryazarlık bağlamında müfredatlarıyla ilgili görüşleri incelenmiştir. Katılımcıların, özel gereksinimli çocuklar için erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinin oldukça önemli olduğunu düşündükleri görülmüştür. Öğretmen adayları, erken okuryazarlık becerilerinin özellikle okuma yazmanın ön koşulu olduğunu, bu becerilerin okuma yazma öğrenme sürecini kolaylaştırdığını ve hızlandığını vurgulamaktadırlar. Bu bulgular, literatürdeki erken okuryazarlık becerilerinin okuma ve yazma için önkoşul olarak işlev görmesiyle ilgili görüşlerle paralellik göstermektedir. Özellikle, özel gereksinimli çocuklarda okuryazarlık becerilerinin eksikliği, okuma yazma öğreniminde zorluklara yol açmakta, ilerlemeyi engellemektedir (Hood vd., 2008; Browder vd., 2006). Literatür, erken okuryazarlık becerilerinin sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimi de olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Akmeşe vd., 2019). Erken okuryazarlık becerilerinin güçlü bir temele oturtulması, bu becerilerin okuma ve yazmaya geçişi kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır (Garrels, 2018). Öğretmen adaylarının da belirttiği gibi, erken okuryazarlık becerilerinin kazandırılması, özel gereksinimli çocukların okuma ve yazma öğrenme sürecinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, müfredatlarda erken okuryazarlık becerilerinin önceliklendirilmesi, özel gereksinimli çocukların okuryazarlık gelişimlerini destekleyici bir ortam yaratmak için oldukça önemlidir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, katılımcıların müfredatlarında erken okuryazarlık eğitimi ile ilgili ders içeriklerinin yetersiz olduğuna yönelik görüşleridir. Öğretmen adayları, müfredatlarında erken okuryazarlık eğitimi ile ilgili doğrudan bir ders bulunmadığını, bazı derslerde ise erken okuryazarlık becerilerine sadece yüzeysel bir şekilde değinildiğini ve bu konuda uygulamalı eğitimin eksik olduğunu düşünmektedirler. Bu bulgu, erken okuryazarlık becerilerinin öğretmen eğitiminde yeterince vurgulanmadığını göstermektedir. Benzer şekilde, Laçın ve Güldenoğlu'nun (2022) çalışmasında da, okulöncesi dönemde özel gereksinimi olan ve olmayan çocuklarla çalışan öğretmenlerin, erken okuryazarlık becerilerine ilişkin bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu ve müfredatlarında bu becerilere yeterince yer verilmediği görülmüştür. Araştırmalar, öğretmenlerin etkili bir erken okuryazarlık eğitimi için gerekli donanıma sahip olmadığını ve bunun da öğretmenlerin erken okuryazarlık becerilerinin önemini, ayrıca bu becerilerin gelecekteki okuma başarısı ile olan bağlantısını yeterince fark edememelerine yol açtığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, her iki çalışmanın bulguları, erken okuryazarlık eğitiminin öğretmen eğitimine daha fazla entegre edilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuklara erken okuryazarlık becerilerinin öğretimi konusunda bazı karışıklıklar yaşadıklarını ve bu alandaki kavramsal farkındalık eksikliklerini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, okuma yazma öğretimiyle ilgili yöntemlere (doğrudan öğretim, ses temelli öğretim, fırsat öğretimi gibi) odaklanırken, erken okuryazarlık becerilerinin öğretime dair stratejiler ve tanımlar konusunda yetersizlikler göstermektedirler. Bu durum, Gengeç vd.'nin (2022) bulguları ile paralel olarak, öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerinin kapsamını ve öğretim yöntemlerini yeterince anlamadıklarını, dolayısıyla erken okuryazarlık ve okuma yazma öğretimi arasındaki farkı ayırt etmekte zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Alanyazındaki başka bir çalışmada ise okulöncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık terimine ilişkin bilgi düzeyleri ve bu becerilerin geliştirilmesine yönelik uyguladıkları sınıf-içi etkinlikleri değerlendiren araştırmada katılımcıların yaklaşık yarısının erken okuryazarlık

kavramını erken çocukluk döneminde okuma yazma öğrenilmesi olarak bildikleri görülmüştür (Ergül vd., 2014).

Bu araştırmanın bulguları, öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuklara erken okuryazarlık becerilerini öğretirken çeşitli materyallerden faydalanmayı planladıklarını göstermektedir. Katılımcılar, duysal, somut, sanal, sesli ve renkli dikkat çekici materyalleri kullanmaya eğilimlidirler. Bu tür materyaller, özellikle özel gereksinimli öğrenciler için öğrenme motivasyonunu ve katılımı artırma konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü bu öğrenciler, çoklu duysal öğretim yaklaşımlarından büyük ölçüde fayda sağlamaktadır (Sarı vd., 2018). Literatür, özellikle duysal ve somut materyallerin kullanımının gelişimsel engelli öğrenciler de dahil olmak üzere farklı yeteneklere sahip öğrencilerde bilişsel katılımı artırdığını göstermektedir. Çalışmalar, dokunsal, işitsel ve görsel uyarıcıları birleştirerek okuryazarlık kavramlarının daha iyi anlaşılmasını ve hafızada tutulmasını sağlayan çoklu duysal yaklaşımların etkinliğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, eğitim materyallerinin öğrencilerin duysal ihtiyaçlarına göre uyarlanması, kapsayıcı bir öğrenme ortamı yaratmak için kritik bir unsur olarak belirtilmektedir (Sarı vd., 2018). Ayrıca, sanal ve görsel açıdan dikkat çekici materyallerin entegrasyonu, görsel öğrenmeyi teşvik eden ve soyut kavramları daha erişilebilir hale getiren uygulamalarla uyumludur (Hanifah vd., 2022). Diğer bir bulgu ise, katılımcıların erken okuryazarlık becerilerinin öğretiminde çocukların ilgisini çeken hikâye kitaplarından faydalanmayı planlamalarıdır. Bu bulgu, erken okuryazarlık öğretiminin kritik bir yönünü ortaya koymaktadır. Çocukları ilgilendiren hikâye kitapları, çocukların kelime dağarcığını geliştirmek ve anlama becerilerini artırmak için önemli araçlardır. Yapılan çalışmalar, ilgi çekici ve ilişkilendirilebilir hikâyelerin çocukların kelimelerle anlam ilişkisi kurmalarına yardımcı olduğunu, okuma sevgisi kazandırdığını ve etkili okuryazarlık öğretiminin genellikle kişisel deneyimlerin metinlerle ilişkilendirilmesini içerdiğini göstermektedir. Bu yaklaşım, öğrenmeyi daha anlamlı hale getirirken, aynı zamanda çocukların okuryazarlık becerilerini artırmada etkili bir yöntem olarak sıklıkla vurgulanmaktadır (Sarı vd., 2018).

Araştırmada, katılımcıların erken okuryazarlık becerilerini öğretirken karşılaştıkları zorluklar, öğrenci ve öğretmen kaynaklı olarak iki grupta ele alınmıştır. Öğretmen adaylarının, öğrenciden kaynaklanan zorlukların dikkat eksiklikleri, dil ve konuşma bozuklukları, fiziksel yetersizlikler ve motivasyon eksikliklerinden; öğretmenden kaynaklanan zorlukların ise bilgi ve yeterlilik eksikliklerinden kaynaklanabileceği görüşünde oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca katılımcılar, bu zorluklarla başa çıkmak için araştırma yapmayı, kaynaklardan faydalanmayı ve motivasyonu artırıcı çalışmalar yapmayı önerdiklerini ifade etmişlerdir. Alanyazındaki bir diğer çalışmada ise farklı bulgulara ulaşılmıştır. Ergül vd. (2014), okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık becerilerinin öğretiminde en çok materyal eksikliği ve aile katılımı yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymuşlardır. Bu bulgular, mevcut çalışmamızdaki öğretmen kaynaklı zorluklarla kıyaslandığında farklı bir perspektif sunmaktadır.

Son olarak, bu araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, öğretmen adaylarının lisans programlarında erken okuryazarlık becerilerinin öğretime yönelik teorik ve uygulamalı derslerin yer alması gerektiğine dair görüş bildirmeleridir. Katılımcılar, devam ettikleri lisans müfredatlarına hem teorik bilgilerinin geliştirilmesi hem de edindikleri teorik bilgileri uygulayacakları uygulama derslerinin eklenmesini istemektedirler. Bu bulgu literatürdeki çalışmalarla desteklenmektedir. Neuman ve Dickinson (2001), öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerini geliştirmek için pratik yapmasının, gelecekteki öğretim başarılarına katkı sağlayacağını belirtmiştir. Benzer şekilde Wasik ve Hindman (2010) eğitim programlarının, adayların sınıf içi uygulama becerilerini desteklemeye yönelik etkinlikleri de içermesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu araştırmanın belirli sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, araştırma yalnızca belirli bir üniversitedeki özel eğitim öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Bu durum, elde edilen bulguların yalnızca katılımcıların eğitim aldığı bölümün müfredatıyla sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, bulguların genellenebilirliği, farklı üniversitelerdeki veya farklı eğitim programlarındaki öğretmen adayları için sınırlı olabilir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı, katılımcıların lisans programında yer alan derslere ilişkin erken okuryazarlık becerileri konusundaki görüşlerinin

alınmasıdır. Çünkü bu araştırmanın sonuçlarından görüldüğü üzere katılımcıların lisans programındaki erken okuryazarlık eğitiminin kısıtlı olması, adayların konuya dair deneyimlerinin sınırlı kalmasına neden olmuş olabilir. Bu sınırlılıkları ortadan kaldırmak için ileri araştırmalara yönelik bazı önerilerde bulunulabilir. İleriki araştırmalarda farklı üniversitelerin özel eğitim öğretmenliği lisans müfredatları erken okuryazarlık becerileri çerçevesinde incelenebilir. Özel eğitim öğretmenleri ile bu konuda nicel ve nitel çalışmalar yapılabilir. Ayrıca özel eğitim öğretmen adayları ve özel eğitim öğretmenlerinin erken okuryazarlık becerilerine ilişkin görüşleri karşılaştırılabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

1. Yazar %40, 2. yazar %20, 3. yazar %20 ve 4. yazar %20 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması oluşturabilecek durum yoktur.

Kaynaklar

- Adams, M. J. (1990). *Beginning to read: thinking and learning about print*. New York, NY: Guilford Press.
- Akmeşe, P., Sezgin, D. and Öğüt, F. (2019). Investigation of early literacy skills in preschool children with deaf and hard of hearing. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 12(2), 137-143. <https://doi.org/10.26822/iejee.2019257659>
- Algozzine, B., Marr, M. B., McClanahan, T. and Barnes, E. (2008). *Strategies and lessons for improving basic early literacy skills*. USA: Corwin Press.
- Altınkaynak, Ş. Ö. (2019). Okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 37-49.
- Beck, I. L., McKeown, M. G. and Kucan, L. (2002). *Bringing words to life: robust vocabulary instruction*. New York: Guilford Press.
- Berninger, V. W. and McGuckin, V. (2013). *The role of writing in learning to read*. In Handbook of Writing Research. New York: Guilford Press.
- Browder, D., Wakeman, S., Spooner, F., Ahlgrim-Delzell, L. and Algozzine, B. (2006). Research on reading instruction for individuals with significant cognitive disabilities. *Exceptional Children*, 72(4), 392-408. <https://doi.org/10.1177/001440290607200401>
- Costa, H. C., Perdry, H., Soria, C., Pulgar, S., Cusin, F. and Dellatolas, G. (2013). Emergent literacy skills, behavior problems and familial antecedents of reading difficulties: A follow-up study of reading achievement from kindergarten to fifth grade. *Research in developmental disabilities*, 34(3), 1018-1035.
- Dickinson, D. K. and DeTemple, J. (1998). Putting parents in the picture: maternal reports of preschoolers' literacy as a predictor of early reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 13(2), 241-261. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(99\)80037-4](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(99)80037-4)
- Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M., Dolunay Sarıca, A. ve Bahap Kudret, Z. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin "erken okuryazarlık" kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *İlköğretim Online*, 13(4).

- Farstrup, A. E. and Samuels, S. J. (2002). *What research has to say about reading instruction*. USA: International Reading Association.
- Forte, S. and Salamah, M. (2022). Importance of home in the literacy process of child. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 36(1), 1-9. <https://doi.org/10.9734/ajess/2022/v36i1766>
- Garrels, V. (2018). Student-directed learning of literacy skills for students with intellectual disability. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 19(3), 197-206. <https://doi.org/10.1111/1471-3802.12442>
- Gengeç, H., Güldenoğlu, B. and Kargın, T. (2022). Evaluation of teachers' early literacy proficiency and in-class literacy practices based on child outputs. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 51(3), 1610-1641. <https://doi.org/10.14812/cufej.1072237>
- Goldstein, H. (2011). Knowing what to teach provides a roadmap for early literacy intervention. *Journal of Early Intervention*, 33(4), 268-280. <https://doi.org/10.1177/1053815111429464>
- Goodman, K. S. (2006). *The truth about DIBELS: what it is, what it does*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Gupta, M. S. (2009). *Early childhood and education*. New Delhi: Eastern Economy Edition
- Hall, C., Welsh, J., Bierman, K. and Nix, R. (2016). Kindergarten social withdrawal and reading achievement: a cross-lagged path model for at-risk learners. *Psychology in the Schools*, 53(7), 751-759. <https://doi.org/10.1002/pits.21939>
- Hanifah, I., Suseno, M. and Anwar, M. (2021, December, 2). *Needs analysis of literacy teaching material at elementary schools*. In UNISSET 2021: Proceedings of the 2nd Universitas Kuningan International Conference on System, Engineering, and Technology. <https://doi.org/10.4108/eai.2-12-2021.2320189>
- Hood, M., Conlon, E., & Andrews, G. (2008). Preschool home literacy practices and children's literacy development: A longitudinal analysis. *Journal of Educational Psychology*, 100(2), 252-271. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.100.2.252>
- Justice, L., Logan, J., Kaderavek, J., Schmitt, M., Tompkins, V. and Bartlett, C. (2013). Empirically based profiles of the early literacy skills of children with language impairment in early childhood special education. *Journal of Learning Disabilities*, 48(5), 482-494. <https://doi.org/10.1177/0022219413510179>
- Kaminski, R., Powell-Smith, K., Hommel, A., McMahon, R. and Aguayo, K. (2014). Development of a tier 3 curriculum to teach early literacy skills. *Journal of Early Intervention*, 36(4), 313-332. <https://doi.org/10.1177/1053815115581210>
- Laçın, E. (2019). Erken çocukluk özel eğitiminde erken okuryazarlık ve okulöncesi öğretmenlerinin uygulamaları. *Uluslararası Engelsiz Yaşam ve Toplum Dergisi*, 3(1), 16-36. <https://doi.org/10.29329/baflas.2019.265.2>
- Laçın, E. and Güldenoğlu, B. (2022). Sınıflarında özel gereksinimli çocuk olan okulöncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (55), 100-128. <https://doi.org/10.9779/pauefd.975676>
- McIntyre, L., Munns, J. and Cavanagh, R. F. (2016). Social, emotional and behavioral outcomes finding in children's reading. *International Journal of Inclusive Education*, 20(6), 641-658.

- Metin, G. T. and Gökçay, G. (2014). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde kitap okuma: Çocuk sağlığı izlemlerinde etkili bir gelişim önerisi. *Journal of Child*, 14(3), 89-94. <https://doi.org/10.5222/j.child.2014.089>
- Nelson, P. A. (2005). Could you and your students use a poetry get away? *The Reading Teacher*, 58(8), 771-773. <https://doi.org/10.1598/RT.58.8.7>
- Neuman, S. B. and Dickinson, D. K. (2001). *Handbook of early literacy research*. New York: Guilford Press.
- Peng, P. and Kievit, R. (2020). The development of academic achievement and cognitive abilities: a bidirectional perspective. *Child Development Perspectives*, 14(1), 15-20. <https://doi.org/10.1111/cdep.12352>
- Phillips, D. and Meloy, M. (2012). High-quality school-based pre-k can boost early learning for children with special needs. *Exceptional Children*, 78(4), 471-490. <https://doi.org/10.1177/001440291207800405>
- Podhajski, B. and Nathan, J. (2005). Promoting early literacy through professional development for childcare providers. *Early education and development*, 16(1), 1-5. <https://doi.org/10.1207/s15566935eed16012>
- Rashid, A., Abid, A. and Jamil, M. (2005). Role of parental involvement in literacy development among young children. *Journal of Early Childhood Literacy*, 5(3), 307-329.
- Rohde, L. (2015). The comprehensive emergent literacy model: early literacy in context. *Sage Open*, 5(1), 1-11. <https://doi.org/10.1177/2158244015577664>
- Rose, P., Beeby, J. and Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), 1123-1129. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1995.21061123.x>
- Samuels, S. and Farstrup, A. E. (2006). *What research has to say about fluency instruction*. Newark, DE: International Reading Association.
- Sarı, H., Gökdağ, H. and Kızılkaya, A. (2018). Evaluation of special education teachers' opinions about literacy textbooks, teaching individuals with intellectual disabilities. *Journal of Modern Science*, 38(3), 53-72. <https://doi.org/10.13166/jms/95049>
- Scarborough, H. S. (1991). Early syntactic development of dyslexic children. *Annals of Dyslexia*, 41(1), 207-220.
- Skwarchuk, S. L. and LeFevre, J. A. (2022). The home literacy environment and children's literacy outcomes: A multi-domain approach. *Reading Psychology*, 43(1), 1-25.
- Spira, E. G., Bracken, S. S. and Fischel, E. J. (2005). Predicting improvement after first-grade reading difficulties: The effects of oral language, emergent literacy, and behavior skills. *Developmental Psychology*, 41(1), 225-234. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.1.225>
- Teale, W. H. (1987). *Emergent literacy: reading and writing development in early childhood*. In J. E. Readence & R. S. Baldwin (Eds.), *Research in literacy: merging perspectives*. Thirty-sixth yearbook of the National Reading Conference (pp. 45-74). Rochester, NY: National Reading Conference.

- Teale, W. H. and Sulzby, E. (1987). Literacy acquisition in early childhood: the roles of access and mediation in storybook reading. In D. A. Wagner (Ed.), *The future of literacy in a changing world. Comparative and international education series* (pp. 111–130). Oxford, UK: Pergamon Press.
- Vaughn S. and Briggs K. L. (2003). *Reading in the classroom: systems for the observation of teaching and learning*. Baltimore: Brookes.
- Wackerle-Hollman, A., Durán, L. and Miranda, A. (2020). Early literacy skill growth in Spanish-speaking children with and at risk for disabilities in early childhood. *Topics in Early Childhood Special Education*, 40(1), 24-38. <https://doi.org/10.1177/0271121420906469>
- Walker, D., Greenwood, C., Hart, B. and Carta, J. (1994). Prediction of school outcomes based on socioeconomic status and early language production. *Child Development*, 65(2), 606–621. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1994.tb00771.x>
- Wasik, B. A. and Hindman, A. H. (2010). Improving vocabulary and pre-literacy skills of at-risk preschoolers through teacher professional development. *Journal of Educational Psychology*, 102(2), 429-441. <https://doi.org/10.1037/a0017677>
- Weinberger, J. (1996). A longitudinal study of children's early literacy experiences at home and later literacy development at home and school. *Journal of Research in Reading*, 19(1), 14–24. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.1996.tb00083.x>
- Werner, E. E. and Smith, R. S. (1992). *Overcoming the odds: high risk children from birth to adulthood*. Cornell University Press.
- Whitehurst, G. J. and Lonigan, C. (2001). Emergent literacy: development from prereaders to readers. S. Neuman & D. Dickinson (Eds.), *Handbook of early literacy research* in (pp. 11–30). New York: Guilford.

Extended Abstract

Introduction

Reading is a fundamental skill for individuals' academic, social, and economic success, and it is central to efforts to improve education systems (Farstrup and Samuels, 2002; Goodman, 2006). However, many children, especially in the early years of education, struggle with reading, and these difficulties often persist in higher grades (Algozzine et al., 2008). Early literacy refers to the basic literacy skills children acquire before formal education and lays the foundation for learning to read and write (Metin and Gökçay, 2014; Teale and Sulzby, 1987). Developing these skills in the early years is critical to enhancing children's reading success.

Children with special needs, however, face greater challenges in developing literacy skills compared to their peers (Laçın, 2019). Therefore, it is essential for special education teachers to have adequate knowledge and skills in early literacy to help these children overcome difficulties in the reading process. This study aims to examine the views of teacher candidates in the special education teaching program regarding the teaching of early literacy skills. In line with this aim, the following research questions were addressed:

1. How do teacher candidates explain the importance of early literacy skills for children with special needs?
2. What are the teacher candidates' views on the content and implementation of the courses related to teaching early literacy skills in the undergraduate program?
3. What methods and strategies do teacher candidates think they have learned to teach early literacy skills?
4. What materials and resources have teacher candidates developed and used to teach early literacy skills?
5. How do teacher candidates define the challenges they encounter during early literacy instruction, and what solutions do they propose to overcome these challenges?
6. What areas do teacher candidates think should be improved in the teaching of early literacy skills in the undergraduate program?

Method

This study was conducted as a qualitative research based on a phenomenological design to examine the views of students studying in the Special Education Teaching program regarding their curriculum in the context of early literacy. Phenomenology is a method used to understand how individuals experience a phenomenon (Rose, Beeby and Parker, 1995). The data were collected through semi-structured interview forms using the interview technique.

The participants of the study consisted of 17 students studying in the Special Education Teaching program at a university in the Western Black Sea Region of Turkey. The participants had received education in accordance with the 2018 YÖK Special Education Teaching Bachelor's Program and were selected using criterion sampling. The demographic information of the participants is presented in Table 1. Among the participants, 10 were female and 7 were male; their ages ranged from 22 to 34, with an average age of 27.5. All participants had taken 4 practice courses during their undergraduate studies, but only 3 participants had received additional training in early literacy, while 14 participants stated they had not. Furthermore, none of the participants had taken an early literacy course in their undergraduate program.

In this study, the researchers first reviewed the literature on the topic, then submitted the interview form they developed to two faculty members with a doctoral degree in special education for evaluation. Based on the feedback received from the experts, various revisions were made to the form. The interview form consists of two sections. The first section includes demographic information of the

participants (age, gender, number of practice courses taken, and whether they have received additional training in early literacy). The second section contains six open-ended interview questions aimed at evaluating the program in terms of early literacy skills from the perspective of the teacher candidates.

Two types of data were collected during the data collection process: demographic information and data derived from the interview questions. The demographic findings are presented separately for each participant in Table 1, while the data obtained from the interview questions were analyzed through content analysis. The participants were coded as ÖA1, ÖA2, ..., ÖA17 based on the order of the interviews. To measure the reliability of the transcriptions obtained from the audio recordings, a person who was not the author of the study randomly selected nine transcripts and compared them with the data recorded by the authors. As a result of this comparison, the reliability was determined to be 100%. During the content analysis process, the data were reviewed by the researchers, categorized into topics, and marked on the transcripts with colored pens. The themes, sub-themes, codes, and frequencies (f) were identified. Additionally, the findings were interpreted through direct quotations.

Findings

The research highlights that teacher candidates emphasize the critical role of early literacy skills in the development and academic progress of children with special needs. Early literacy skills are seen as essential for preparing children for reading and writing, enhancing their learning speed, and closing developmental gaps. Additionally, early intervention is considered to help children progress faster in their learning process.

However, participants have pointed out that there are insufficient course contents and a lack of practical training in early literacy education within teacher training programs. They suggest the inclusion of more comprehensive and hands-on courses in this area. Teacher candidates have proposed that methods such as direct instruction, phonics-based teaching, and opportunity-based teaching are effective for early literacy instruction, and that visual and technological materials can support the teaching process.

In terms of material preferences, sensory, concrete, and technological materials are recommended. Storybooks are also seen as an important resource to engage students and support reading and writing instruction. However, teacher candidates noted that challenges such as attention deficiencies and speech-language disorders might be encountered, and they suggested using more resources and fun lesson content to overcome these obstacles.

Finally, it was emphasized that theoretical and practical courses on early literacy should be increased in teacher training programs. Teacher candidates have called for improvements in these areas to better equip them for teaching early literacy skills effectively.

Conclusion, Discussion and Recommendations

This study examines the views of students in the Special Education Teaching program regarding early literacy. Participants emphasized that early literacy skills are foundational to reading and writing and play a crucial role in predicting academic success in primary school (Nelson, 2005; Spira, Bracken and Fischel, 2005). However, it was found that the curriculum lacked sufficient content on early literacy education, with limited practical training. Laçin and Güldenoğlu (2022) also highlighted that teachers lack sufficient expertise in this area.

The teacher candidates mentioned using methods such as phonics-based teaching and visual materials in early literacy instruction. However, they often confused early literacy with reading and writing instruction. Literature also suggests that preschool teachers tend to define early literacy mainly as learning to read and write (Ergül et al., 2014).

Participants also emphasized the importance of using materials, particularly storybooks, in early literacy teaching, which aligns with studies suggesting that reading activities are effective in developing early literacy skills (Beck, McKeown and Kucan, 2002). Additionally, challenges identified included student-related issues like attention deficits and teacher-related issues such as a lack of knowledge.

Finally, the participants suggested that both theoretical and practical courses on early literacy should be included in teacher education programs (Neuman and Dickinson, 2001). This study is limited by its focus on a single university, and the participants' limited exposure to early literacy education may affect the generalizability of the findings. Future research could explore early literacy curricula at other universities and compare the views of special education teachers and candidates.